

Łódź, dnia 10 stycznia 2018 r

Emerytowany

Prof. dr hab. n. med. Jerzy Loba

Klinika Chorób Wewnętrznych i Diabetologii

Wydział Nauk o Zdrowiu

Uniwersytet Medyczny w Łodzi

RECENZJA

rozprawy na stopień doktora nauki o zdrowiu **mgr. Tomasza Czeleko** pt:
„Przeżycie po dużej amputacji u chorych z cukrzycą i bez cukrzycy na podstawie danych gromadzonych przez NFZ w latach 2008 - 2013” wykonanej na Wydziale Nauki o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Cukrzyca jest chorobą cywilizacyjną o istotnym znaczeniu zarówno medycznym jak i społecznym. Z każdym rokiem znacząco wzrasta liczba osób dotkniętych tą chorobą co bezpośrednio jest spowodowane szybkim rozwojem naszej cywilizacji. Powszechny brak ruchu i możliwość spożywania wysoko przetworzonych pokarmów w ilościach znacząco przekraczających zapotrzebowanie kaloryczne prosto prowadzi do rozwoju otyłości, zaburzeń metabolizmu glukozy, chorób o podłożu alergicznym oraz chorób układu krążenia.

Hiperglikemia pojawiająca się niezależnie od innych mechanizmów prowadzących do zaburzeń gospodarki lipidowej generuje zmiany w mikrokrażeniu zarówno poprzez bezpośredni wpływ na przepływ krwi jak i pośrednio poprzez powstawanie końcowych produktów glikacji. W efekcie dochodzi do uszkodzenia całego układu mikrokrażenia co klinicznie daje objawy neuropatii, retinopatii i cukrzycowej choroby nerek. Równoległe do zmian w mikrokrażeniu rozwija się miażdżycy dużych naczyń krwionośnych prowadząc w grupie chorych na cukrzycę do przedwczesnych zawałów mięśnia sercowego oraz do udarów mózgu. Towarzysząca cukrzycy nadwaga i otyłość nakładająca się na powstałą polineuropatię i miażdżycę bezpośrednio prowadzi do rozwoju zespołu stopy cukrzycowej. Z kolei jak wykazano w badaniach epidemiologicznych zespół stopy cukrzycowej jest główną przyczyną amputacji kończyn dolnych wśród osób pozostających w wieku aktywności zawodowej. Biorąc pod uwagę, że na cukrzycę chorują miliony ludzi problem trudno gojących się ran pozostaje wyjątkowo ważny zarówno z punktu widzenia medycznego jak i socjologicznego ponieważ stanowi bezpośrednią przyczynę wykluczenia poszczególnych osób z aktywności społecznej. Jednocześnie skuteczne przeciwstawianie się temu zjawisku zdecydowanie wysuwa się na czoło zadań dla wszystkich instytucji stawiających sobie za cel działania szeroko pojętą ochronę

zdrowia. W świetle wszystkich wyżej przytoczonych faktów temat pracy doktorskiej podjęty przez mgr. Tomasza Czeleko jest aktualny i jednocześnie niezwykle ważny.

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa na stopień doktora nauki o zdrowiu mgr. Tomasza Czeleko ma układ z podziałem na poszczególne rozdziały i zawiera 109 stron wydruku komputerowego. Całość pracy zawiera 13 rozdziałów poczynając od Spisu akronimów poprzez Wstęp, Metodykę Statystyczną, Cele Pracy, Materiał i Metody. Wyniki badań zostały poprzedzone krótkim wstępem i zamieszczone w rozdziale zatytułowanym „*Analiza przeżycia chorych po amputacji w badanych grupach*”. W tym miejscu z obowiązku recenzenta proponowałbym wyraźne oddzielenie części opisującej zastosowaną metodykę badań i sposób doboru materiału badawczego od rozdziału zawierającego opis uzyskanych wyników badań. Uwaga ta ma jedynie charakter redakcyjny i nie ma wpływu na ocenę pracy jako całości. Kolejny rozdział zamieszczony w pracy to Dyskusja, następnie Wnioski i dalej Streszczenia, Piśmiennictwo, Spis rysunków, Spis tabel i Spis rycin. Całość pracy jest przejrzysta, napisana poprawnym językiem, zamieszczone rysunki i ryciny są starannie wykonane przez co łatwo czytelne. W sumie całość cechuje się bardzo staranną szatą edytorską.

We wstępie Doktorant omówił zagadnienia cukrzycy i jej powikłań ze szczególnym uwzględnieniem problemów dotyczących zespołu stopy cukrzycowej. Została dokładnie omówiona zarówno patogenezą tego zespołu jak i diagnostyka oraz metody leczenia. Stosunkowo dużo miejsca Autor poświęcił epidemiologii tego zjawiska. Całość treści zawartych w tej części pracy posłużyła za bardzo dobrze udokumentowaną podstawę do precyzyjnego określenia głównego celu rozprawy. Celem tym była ocena szans przeżycia chorych z cukrzycą i bez cukrzycy poddanych dużej amputacji kończyny dolnej po raz pierwszy w danym roku. Doktorant postanowił również określić wpływ innych chorób przewlekłych towarzyszących istniejącym już niegojącym się ranom jako predyktora zgonu po dużej amputacji kończyny dolnej.

Cele pracy zostały zamieszczone w rozdziale siódmym. Merytoryczna treść zawarta w sformułowaniu celu głównego została w pełni uzasadniona w tezach zawartych we wprowadzeniu do pracy.

Badania zostały przeprowadzone w oparciu o materiał badawczy pozyskany z rejestrów Narodowego Funduszu Zdrowia. Analizowane dane obejmują okres od 1 stycznia 2008 roku do 31 grudnia 2013 roku. Osoby włączane do badań identyfikowano w oparciu o numery PESEL tych pacjentów, którzy mieli w okresie obserwacji wykazane świadczenia z kodem ICD-10 oznaczającym cukrzycę. Pacjentów z rozległymi amputacjami identyfikowano w oparciu o zapytanie SQL sprawdzając, które numery PESEL miały sprawozdawane procedury dotyczące rozległych amputacji kończyn dolnych. Data zgonu została pozyskana z Centralnego Wykazu Ubezpieczonych.

Wszystkich obserwowanych pacjentów podzielono na dwie grupy – grupa pierwsza chorzy z cukrzycą i grupa druga - pacjenci bez cukrzycy. W grupie pierwszej znalazło się ponad 23 tysiące chorych a w grupie drugiej ponad 17 tysięcy. Uzyskane wyniki badań zostały poddane analizie statystycznej. Zastosowane przez Doktoranta sposoby pozyskiwania danych oraz dobór testów statystycznych oraz ich wykonanie nie budzą żadnych zastrzeżeń. Zamieszczona w pracy szczegółowa dokumentacja

uzyskanych wyników obejmuje 17 tabel, 19 rysunków i 22 ryciny. Całość przedstawionej dokumentacji wraz z dodatkowymi opisami jest starannie wykonana i łatwo czytelna. Uzyskane rezultaty można więc ocenić jako w pełni wiarygodne.

W rozdziale dziesiątym Doktorant przeprowadził dyskusję dotyczącą uzyskanych przez siebie wyników badań. W oparciu o piśmiennictwo polskie i światowe oraz przytaczając własne poglądy i oceny Autor po kolei omówił uzyskane w swojej pracy wyniki badań. Dyskusja została przeprowadzona w sposób świadczący o doskonałej znajomości omawianych zagadnień a zawarta w niej treść jednocześnie dowodzi pełnego opanowania warsztatu prowadzenia badań naukowych przez Doktoranta. Przytaczane poszczególne pozycje piśmiennictwa polskiego i światowego świadczą o doskonałej znajomości omawianych zagadnień i pełnej orientacji w poruszonym temacie. W sumie świadczy to o głębokiej wiedzy Autora w zakresie problemów związanych ze stosowaniem różnych metod postępowania terapeutycznego w przebiegu trudno gojących się ran u osób z cukrzycą i bez cukrzycy. Z pełną odpowiedzialnością można stwierdzić, że obserwacje poczynione przez Doktoranta dają rzeczywisty obraz istniejących korzyści i ograniczeń związanych ze sposobem postępowania z ranami przewlekłymi. W oparciu o te dane można wysnuć ważne i jednocześnie w pełni wiarygodne wnioski o istotnym znaczeniu praktycznym. Dyskusja została przeprowadzona w oparciu o 101 pozycji piśmiennictwa polskiego i światowego. Niektóre pozycje bibliograficzne swoje źródło miały w internecie. W tych miejscach poza zamieszczoną przez Autora ścieżką dostępu należałoby również podać datę poczynionego odczytu.

Wnioski końcowe przedstawione w jedenastym rozdziale w pełni pokrywają się z celami sformułowanymi na początku pracy dając wyczerpującą odpowiedź na postawione we wstępie pytania. Wnioski zostały w całości sformułowane w oparciu o samodzielnie uzyskane przez Doktoranta wyniki badań i są w pełni wiarygodne.

W podsumowaniu mojej recenzji pragnę stwierdzić, że przedstawiona mi do oceny rozprawa na stopień doktora nauki o zdrowiu mgr. Tomasza Czeleko stanowi samodzielny dorobek naukowy Doktoranta i jednocześnie jest dowodem pełnego opanowania warsztatu badań naukowych. Praca stanowi oryginalne rozwiązanie zadanego problemu naukowego i wskazuje na szczegółową wiedzę zarówno teoretyczną jak i praktyczną Autora w dziedzinie epidemiologii, diabetologii i zagadnień związanych z gojeniem się przewlekłych ran u pacjentów z cukrzycą i bez cukrzycy. Praca jest oparta o dane epidemiologiczne samodzielnie zebrane przez Doktoranta i w ciekawy sposób ujmuje omawiane zagadnienia z pogranicza dziedzin. Wnoszę więc do Wysokiej Rady Wydziału Nauki o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego o dopuszczenie **mgr. Tomasza Czeleko** do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Wnoszę również o wyróżnienie pracy.

Prof.dr hab.med. Jerzy LOBA
specjalista chorób wewnętrznych
DIABETOLOG
tel. 604 450 020
87 1 88 2 1